

Tú tiòh chit ê kan-siáp “sìⁿ-miā tō-tek” kap “chū-iū sóan-ték” ê khè-suh (case), m̄ chai sī pháiⁿ ūn-khì, á-sī tát-tít kám-siā ê keng-giām. Pē-bú ê bô-nāi m̄-kam, i-seng ê mâu-tún chhiong-thút, kap chit ê bōe ū lêng-lék hoah-siaⁿ chiū siau-sit ê sió sìⁿ-miā, in só khan-chiâⁿ ê kò-sū hō góa kan-khó chin kú.

Tí hak-hāu chiū bat chiap-chhiok kòe i-hak-lûn-lí (medical ethics) kap sìⁿ-miā tō-tek ê khò-tēng. M̄-kú, kèng-jiân tiòh ài gán-chêng chit ê òah-chhiⁿ chhám-pi ê sit-lé, chiah hō chit ê teh beh chut-giáp ê i-hak-seng chau-chhōe ka-kī sim-tiong ê chún-check. Góa ê lōe-sim, tī hit mê, khí pho-lân. Sī-hui ê phòaⁿ-tōan, tō-tek ê phiau-chún, kap seng-òah ê hiān-sit kiám ōe tit chhōe tiòh in kiōng-tōng ê chhut-lō? 7 nî lâi só siū ê i-hak kàu-iòk, bô kà góa án-chóaⁿ bīn-tùi chit khóan chìn-thè siang-lân ê sī-khek.

Khè-suh ê kò-sū sī án-ne: chit ê tī Mama pak-tó té 28 lé-pài góa ê gín-á, chitt-pái tī sán-chêng kiám-cha ê sī, i-seng hoat-hiān i ū chuí-náu (hydrocephalus). Chhiau-im-pho (ultra-sound) iáⁿ-siōng chín-tōan sī chek-chhé phòng-chhut (spina bifida). Che sī chit khóan phe-thai ê sīn-keng-kóng hoat-iòk seⁿ-chiâⁿ bô tūi-tāng ê sian-thian (congenital) siong-tiōng pēⁿ-chêng. Gín-á ê e-pòaⁿ-sin kó-lêng éng-óan bô hoat-tō kám-kak, ūn-tōng, bē khiā bē kiâⁿ, mā bē tit khòng-chè sái-jiō. Lēng-góa iáu ū hâp-lâm kí-tha sian-thian-sèng kí-hêng (anomaly) ê ki-hōe.

Pē-bú tī liáu-kái pēⁿ-chêng í-āu, khó-lū in chhù-nih ê khóan-kéng kap chiong-lâi tek-khak bīn-tùi ê khùn-lân, koat-tēng hòng-khì chit ê in bô lêng-lék io-chhī ê gín-á. In

Khòaⁿ i phah-piàⁿ teh
chhóan-khùi, i ê khàu-siaⁿ ū sìⁿ-
miā tui-kiū seng-chún ê khùi-lát.

mā m̄ góan khòaⁿ i chit chhut-sì chiū bīn-tùi kan-lân iú-hān ê sìⁿ-miā, iā kiaⁿ i pháiⁿ tī bô-chêng hiān-sít ê siā-hōe khiā-khí. Chiū iau-kiū i-su pang-chān. I-su lí-kái in ê khòa-lū, khiā tī tōng-chêng ê líp-tiûⁿ, tap-èng pang in thêh gín-á (termination). 28 chiu tōa ê gín-á i-keng bô hoat-tō éng khau..ê (dilatation and curettage), á-sī chiâh iòh-á lâi thêh (medical abortion). Tiòh éng chhin-chhiūⁿ chū-jiân-sán (vaginal delivery) ê hong-hoat sán--chhut--lâi.

Tùi chit ê mama tōa jip sán-kho pēⁿ-pâng í-āu, góan kúi ê ìn-tâng (intern) lóng kan-ta kí-thâi mài tī ka-kí tong-tít ê sī-chūn tú tiòh gín-á seⁿ--chhut--lâi ê hit-tiáp. Tō-pī ê sim-thài tāi-thè chún-pī bīn-tùi ê thài-tō. In-ūi kā kòe-óng ê gín-á niû thé-tāng, sin-kôan kap thâu-ūi, chòe-āu sàng-jip peng-siuⁿ sī góan ìn-tâng ê khang-khòe.

Sī-kan sī tī góa tit-pan hit àm-mî ê hoan-tiám.

Kā Mama sàng jip sán-pâng, chiū sán-tâi. Bô jōa kú chit ê chin sè-chiah ê eⁿ-á “chhut-sì”--loh. Tùi chit ê hō tōa-lâng thêh-tiāu, hòng-khì ê gín-á lâi kóng, góa iōng

“chhut-sì” hêng-iōng i sī chin châñ-jím, kèk bô sek-tòng..ê. Án-ni kóng iā chún teh khau-sé i ê pē-bú kap i-seng só chò ê koat-tēng. M̄-kú, khiā tī sán-tâi piⁿ-á chō-sán ê góa, bô hoat-tō khòng-chè pún-lêng kap chhong-tōng, góa khòaⁿ--tiòh, kám-sū--tiòh..ê chiū sī “chit ê eⁿ-á ê chhut-sì”.

Ē tit ū-chhek..ê, 7 kò góeh tōa chiah thêh--chhut--lâi..ê sī chit ê e-tāng, ê khàu, ê chhóan-khùi ê sìⁿ-miā. Chhin-chhiūⁿ sī chit ê iáu-bōe kàu-góeh ê “chá-sán-jí”(premature baby). Chho khòaⁿ--khí--lâi, kap pât-lâng bô siâng-khóan..ê chí-sī i n̄ng kha bô-lát,

tít-tít bē óah-tāng, koh io-chek-kut téng seⁿ chít bō kòai-mih nā-tiāⁿ. Hō lâng kiông thêh--chhut--lái ê i m̄ sī í-keng sí-bông, á-sī bō ki-höe óah ê gín-á. Khòaⁿ i phah-piàⁿ teh chhóan-khùi, i ê khàu-siaⁿ ū sìⁿ-miā tui-kiû seng-chûn ê khùi-lát. Só-ū tī sán-pâng lâi ê lâng lóng kám-siū--tiöh--ah. I ê mama iā it-téng thiaⁿ tiöh i ê kiáⁿ bî-bî ê khàu-siaⁿ. M-chai i hit sî án-chóáⁿ siūⁿ? Chheⁿ-kóng put-an ê hoeh-liû chin kín lâu kàu góa sin-khu tâk só-châi. Tâi-ke lóng chē ng-chêng teh tán ê-chit-pō, m̄ káⁿ tōa siaⁿ chhóan-khùi. Chiàu Chú-tí-i-su ê keng-giām, chit ê eⁿ-á chiū sìng bō pō-un mā ū khó-lêng óah kàu thiⁿ kng. Beh kiù á m̄? Chòe-āu koat-téng seng chhiáⁿ sió-jî-kho i-su (pediatrician) lâi pêng-kó liáu chiah kóng.

Tán-thâi ê sî-khek, eⁿ-á iû-gôan tī pô-un-tâi téng sòe-sòe chhut siaⁿ. Iáu tó tī sán-tâi téng ê mama om-bîn lâi tûi, siūⁿ--lái sî khiâⁿ tī lí-sèng kap kiông beh liâh-kóng ê piⁿ-kîⁿ. Chhú-sî chhú-khek, i chún sî ñg-bâng ôe tit kóáⁿ-kín lí-khui chit ê pâng-keng.

Chhiáⁿ sió-jî-kho i-su lâi, pún-lâi chiū tûi tong-chho thêh-gín-á ê hêng-ûi kóng bē tit kòe. Chiū sî bô ài, hòng-khì--ah chiah beh kiông thêh, chit sî kiám ū lí-iû koh chhiáⁿ sió-jî-kho i-su lâi? Kiù-lâng sî i-su ê thian-chit, chit-tiáp sòa teh tiûⁿ-tû. Kiù-lâng m̄ sî tong-jiân, m̄ sî múi chit ê i-seng só kian-chhî ê sìn-liâm? Nâ chún beh kiù, túi hiän-chhú-sî ê i-liâu lâi kóng pêng bô tōa khùn-lân. Chiū sî ôe tit kiù, chiah jú hō lâng chhiong-kek.

Koh chit-pái, pê-bú kap i-seng bîn-tùi hòng-khì gín-á ê sóan-ték. Pê-bú iáu sî pang i kû-chhât in bô ài i kòe ê jîn-seng. In-ûi án-ni, sió-jî-kho i-su tī chò liáu chho siⁿ eⁿ-á ê ki-pún chhú-lí chiū lí-khui. Pê-bú iā lí-khui. Chòe-āu hû-sán-kho i-seng iā lí-khui--loh. Kan-taⁿ lâu bebih (baby) chit ê lâng tiâm tī sán-pâng--nih.

Put-an ê chit mê kòe--khì, i iáu teh piàⁿ-miā chhóan-khùi. Góa bô siūⁿ beh chai-iáⁿ i ê sìⁿ-miā î-chhî kàu hô-sî, mā bô ài koh khòaⁿ tiöh chá chiū hō lâng soan-phòaⁿ sí-bông ê chit ê siòk tī thian-kok ê gín-á.

Hiän-sit ê lèk-liöng kap bô-chêng chiàn-sèng it-chhè. Chit ê 28 chiu tōa ê “lâng” tong-jiân bô lêng-lèk piáu-sî ka-kî seng-chûn ê ì-gôan. Nâ án-ni, tàu-té kiám ū lâng ū kôan-lî koat-téng i ê sèⁿ-miā? Khò-sû kàu chia. Keng-kòe lôe-sim ê tōa tê tâng, nâ koh chit pái gû--tiöh, góa kiám ôe ū tap-àn?